

OMILIA A II-A LA ADORMIREA PREASFINTEI STĂPÂNEI NOASTRE, NĂSCĂTOAREA DE DUMNEZEU¹

Sfântul Andrei Criteanul

Taină este prezentul praznic, având drept subiect adormirea Născătoarei de Dumnezeu, și putere întrecând toate cuvintele. Taină nu săvârșită de mulți până acum, dar acum cinstită și iubită de toți. Și acesta este praznicul nostru, arătarea tainei, adică dezvoltarea ei. Deși, ca taină, preferă să aleagă tăcerea în locul cuvintelor, totuși este silită de dor, îngăduind cuvintelor să cedeze câte puțin și să vorbească, deși nu au îndrăzneala, nici nu-și cunosc neputința lor sau cum să exprime negrăitul prin îndelungă tăcere. Trebuie, așadar, prăznuit darul, dar nu trebuie îngropat în tăcere. Nu numai fiindcă a fost aflat recent, ci fiindcă a fost readus la propria demnitate. Dacă nu a fost cunoscut unora dintre cei dinaintea noastră, asta nu înseamnă că este vrednic de a fi trecut sub tăcere. Ci se cuvine să fie propovăduit, fiindcă nu le-a scăpat cu totul. Așadar, să fie astăzi un praznic deopotrivă al celor cerești și pământești, să se bucure oamenii împreună cu îngerii și toată limba să dănțuiască și să cânte Născătoarei de Dumnezeu: *Bucură-te*. Căci aceasta mai întâi Gavriil a făcut-o la începutul tainei – ceea ce era mai limpede decât orice teologie² –, când s-a plăsmuit în chip nou, în atelierul feciorelnic al firii, după o iconomie negrăită, dumnezeiasca plăsmuire a lui Iisus după chipul nostru. Și trebuie ca și noi, la rândul nostru, să-i aducem, ca o laudă de excepție, această mulțumire Împărătesei neamului omenesc. Fiindcă în mod evident trebuie să-i spunem „bucură-te” și la mutarea ei. Căci ea singură a sălășluit

¹ Andreas Cretensis, *Homilia II in dormitionem s. Marie (Homilia XIII, CPG 8182, BHG^a 1115), PG 97, 1072-1089*. Ediție realizată în cadrul *Departamentului de valori-zare a tezaurului patristic* al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.

² Adică acel „bucură-te” al arhanghelului Gavriil este mai limpede, mai manifest decât orice teologie. Cf. Dionisie Areopagitul, *Despre numirile dumnezeiești*, cap. 1.

în noi bucuria și a izgonit afară întristarea strămoașei: *Să sunăm din trâmbiță în Sion*³, să strigăm în psaltire și alăută⁴. Să cântăm Maicii lui Dumnezeu, să-i cântăm nu epithalamuri, ci prohodiri, lovind timpane. Va întreba cineva dintre cei exersați în elocință pe bună dreptate: pentru care pricină ai amintit de Sion, o, cântărețule al prezentei străluciri sfinte? „Nu fără rost am făcut aceasta”, aș spune către acela. „O, prietene, am amintit de Preasfântul Sion, fiindcă aici se săvârșește această mare taină a Născătoarei de Dumnezeu. În acesta, sfintele plecări ale genunchilor preacuratului trup, cele imprimare în dalele de piatră din pământ, strigă răsunător. Căci aici, în Sion, și-a avut sălașul pe toată durata pribegiei ei. Și acolo slujind legilor firii, a primit sfârșitul vieții, rămânând ascunsă și aici căpeteniei întunericului așa cum în naștere a rămas departe de durerile nașterii. Cea cu sfânt nume, cea chemată de Dumnezeu, cea preanevinovată, cea care a umplut de har și de slavă cerul și pământul prin măreția mutării ei cu dumnezeiască cuviință. Dacă aș vrea în continuare să povestesc toate ale ei, existența, zămislirea, nașterea, nu aș găsi timp pe măsura cuvântului sau putere cuvântului care să egaleze faptele. Căci nu este cu putință să tratezi dintr-odată toate vredniciile aceleia. Mă refer la faima neamului, care este însemnat de la ambii părinți, care aveau unul preoția, celălalt împărăția, lipsa lor de copii, sterpiciunea și de aici rugăciunile lor pentru ea, jertfele dese, prin care stăruiau la Dumnezeu, se rugau, implorau ca să le dezlege legăturile sterpiciunii lor, ca să-i arate pe cei fără copii roditori din neroditori, ca să odrăslească rod dat din nerodire. Apoi ieșirea din sterpiciune, împlinirea făgăduinței, și puțin înainte de aceasta, vederile din visuri, vestirile în somn, câte s-au dat, în comun și deosebi, acestor sfinți insuflați de Dumnezeu, prin cele mai bune înțelepciuni ale vederii, prin dumnezeiască iluminare. Pe lângă acestea, rodirea, nașterea, scutecele, plecarea la Templul dumnezeiesc, cum jertfa a fost adusă lui Dumnezeu, cum s-a sălășluit în cele nepătrunse ca într-o cămară de nuntă aurită, cum s-a împărtășit de o hrană care nu este comună oamenilor, de ambrozie. Apoi de aici contemplarea, creșterea din pruncie la maturizare, și toate cele care sunt semne ale deplinei desăvârșiri prin care ajungând la adolescență, cum era firesc, a tins în mod corespunzător

³Ioail 2, 1.

⁴Psalmi 80, 3.

la cele mai presus de fire. Las la o parte să spun tainele nașterii celei mai presus de toată cunoștința, cele de după nașterea cea mai presus de fire și negrăită a dumnezeieștii arătări a lui Iisus, cum se cuvine să spunem, nestrucăciunea fecioriei, nașterea cea fără dureri de naștere, neprihănirea, neprădarea comorii feciorești, minunatul alăptat, curățirea legiuită, prorociile din Templu, prin care au fost prorocite cele viitoare de Simeon, prorocul primitor al legii și al lui Dumnezeu. Apoi în continuare, prigonirile, fuga în Egipt, întoarcerea din Egipt, cutreierările și petrecerea cea de pe pământ, durerile de mai înainte de cruce, întristarea de la cruce, semnele de după cruce, și în final cele făptuite și spuse de ea în viața aceea, o viață fără de pată și fără de prihană, și plină nesfârșit de curăția mai presus de toată curăția. Iar lumea, neputând să cuprindă, nici suferind a tâlcui prin cuvânt *taina împăratului*⁵, a ținut-o nerostită până în sfârșit. Făcând cunoscute reflexiile acestei taine numai celor învățați să judece dumnezeiește cele dumnezeiești, adică mai cu seamă celor curățiți prin apropierea de Dumnezeu, prin negrăire și necunoștință în chip mai presus de cuvânt, ridicând vâlul acela preasfânt care descoperă inteligibilul, a arătat o parte din strălucirea tainei ascunse înlăuntru. Fie ca și noi cei care am fost luminați de prezenta strălucire, și câți am fost învredniciți de strălucirea acelei iradiieri de lumină mai presus de orice lumină, să o vedem curat. Sau să primim cu măsură raza vederii celei de taină și să fim inițiați în acestea, chiar dacă nu și în cele ale vieții aceleia mai presus de toată negrăirea. Căci acestea sunt necunoscute. Ci să fim învățați, atât cât este cu putință, cuvintele celor pentru care v-am stat înainte astăzi. Veniți, așadar, o, prieteni, învățători ai cuvântului și iubitori ai celor bune și iubitori de vederi dumnezeiești. Vă chem acum la o măreață și înaltă propovăduire. Deschizându-vă ochii minții, vă vom arăta vouă măreția cea dinlăuntru încă acoperită de vâluri simbolice, dar care întrece razele soarelui prin frumusețea strălucirii. Ajungând aici cu cuvântul, cred că este bine ca mai întâi să-i pun în siguranță pe unii dintre cei de aici, ca să nu punem înaintea ceea ce este spus de sfinți unor picioare nespălate și necurate. Căci nu tuturor le este deopotrivă de accesibil locașul sfinților, ci numai celor ce au depășit toate cele materiale prin curăția minții și celor ce au întrecut toate câte se află sub simțuri. Acestora mai cu

⁵Tobit 12, 7.

seamă, preacuratul cort al lui Dumnezeu, deschizându-le ușile, le îngăduie cu mărinimie intrarea și cu înțelepciune le îmbogățește proviziile ospățului înțelegător cu care au fost ospățați. Căci dacă pe cei ce îndrăzneau să se apropie de Sinai⁶, nu cu vrednicie, îi așteptau fulgere și trăsnete, și frici și sunete de trâmbițe și amenințări înfricoșătoare, încât pentru cei mai mulți nu era sigur să se atingă nici de zidurile Templului și de aceea era nevoie de un al doilea zid exterior⁷. Căci trebuia prin mare sânguință să fii curățit mai înainte de a te atinge de obiectele sfinte și trebuia să faci îndelungi pregătiri înaintea slujbelor săvârșite în chip sfânt și acestea sunt proprii celor ce încă slujesc umbrei și care sunt atașați de acoperămintele chipurilor. Cu cât mai multă râvnă trebuie să arate acum cei ce au sălășluită în ei lumina adevărului și care se grăbesc să vină la acest cort mareț și mai presus de orice măreție a harismelor lui Dumnezeu. La care a venit plecându-Se pe Sine spre deșertare, în chip mai presus de toată cunoștința, mai presus de minte, mai presus de toată negrăirea și Cel ce nu este cuprins de nimic S-a sălășluit fără de strâmtorare în mitrasul feciorelnic care a întrecut în curăție cu totul firea cea supusă nașterii, și de aici, ca în Sfintele Sfintelor nepătrunse, a săvârșit taina [plăsmuirii] propriului trup. Cine? Cel ce nu are nici o lipsă și care a luat asupra Sa întreaga nimicnicie omenească. Cu acest cort închipuit de Dumnezeu, întreaga Lege și toți prorocii se împlinesc în faptă. Și prin acest cort, s-au întunecat formele umbrite ale chipurilor mai dinainte închipuite, dezlegate fiind de adevăritarea celor oglindite de chipuri. Dar fiindcă despre acestea am vorbit destul mai înainte, haidem acum, lăsând la o parte chipurile, să alergăm la însuși adevărul lucrurilor. Sau mai bine zis, să ne apropiem de cele nepătrunse.

Până când, petrecând în antecamera cuvântului, vom admira frumusețea de la intrare, deși ne este îngăduit să fim cu Maica Cuvântului și să dăm la o parte vălul ca să privim în Sfânta Sfintelor și să fim inițiați în cele mai mari și mai desăvârșite [taine]? Căci dacă cele de la intrarea în Sfintele Sfintelor și de la ușile din față ale Templului sunt atât de mari și de însemnate încât prin măreția frumuseții lor străfulgeră ochii minții, cum poate fi lăcașul însuși al celor Nepătrunse și cele mai dinlăuntru ale celor nevăzute și

⁶ Ieșirea 19, 12.

⁷ Iezechiel 40, 17; 42, 7.

neumblate, care sunt văzute și spuse numai acelor ochi și acelor buze care văd ca în oglindă revelată slava Domnului⁸ și care sunt curățiți prin cărbunele din cleștele Serafimului⁹ și care au ajuns la desăvârșită nepătimire. Dacă veți crede mie, bunului sfătuitor, luându-vă rămas bun de la patimile trupului, și curățindu-vă de orice atașament față de materie și de orice amestec cu cele de jos pe cât este cu putință, iar apoi încingându-vă cu lumina fericitei și dumnezeieștii străluciri care vine de sus, să alergați la Născătoarea de Dumnezeu. Căci Hristos Însuși, praznicul curat, lumina cea pururea vecuitoare, Cel ce venea din Soarele Tatăl, fără de început și fără a Se despărți de El, precum soarele fulgeră raza de lumină, ar vrea ca noi, luminați fiind deja și strălucind din toate părțile, cu fapta, cu cuvântul, cu frumusețea virtuților, să ne ospătăm, adunându-ne la același praznic de taină. Și arată aceasta limpede din faptul că o mută astăzi pe Maica Lui pururea Fecioara, din al cărei pântec a luat chipul nostru, Dumnezeu fiind, din locașurile cele de pe pământ, ca pe o împărăteasă a firii omenеști, lăsând puterea tainei cumva nepropovăduită, dar nu neîmpărtășită deloc. Căci [legile] privitoare la noi n-au fost fixate de sus împotriva limitelor firii, nici nu a venit Preasfânta Fecioară la existență, nici nu a trăit printr-o lege străină de fire, nici nu s-a sălășluit în locașuri mai presus de pământ, altminteri decât noi, deși în aceasta, precum și în altele, a avut o minunată rânduială, diferită de a noastră. Căci a viețuit și a născut mai bine decât noi și la sfârșit s-a mutat de la cele de aici. Și cu adevărat i-a covârșit pe toți cei supuși nașterii, prin măreția firii. Dar să trecem deja la subiectul nostru, prăznuind împreună cele cuvenite. Fiindcă toate contribuie la praznic de minune și se bucură împreună. Să ia aminte tot ascultătorul cuvintelor mele, cum sunt cele văzute acum. Împărăteasa neamurilor, Biserica credincioșilor, petrece astăzi și aduce dar de la ea însăși orice este bun și desfătător împărătesei neamului omenesc, care a fost luată împărătește de Împăratul Dumnezeu, Stăpânul tuturor, în palatele cele cerești. Ceea ce a făcut cer țărâna, dezbracă țărâna și depune acoperământul cel de la naștere și redă pământului ceea ce este înrudit cu el. Ceea ce a dăruit Viața aleargă acum la mutarea pururea vecuitoare și își însușește locaș începător al vieții care nu se

⁸ II Corinteni 3, 18.

⁹ Isaia 6, 6.

cheltuiește, desfăcut de orice atașament pătimăș și relație cu materia. Și ceea ce se vede¹⁰ primește sfârșitul celor văzute și ceea ce este inteligibil se întoarce în chip inteligibil la ceea ce este inteligibil, prin rațiunile pe care le știe numai Cel ce le-a legat unele de altele, și dezlegându-le, iarăși le leagă împreună, dacă eu nu sunt îndrăzneț să mă ating de cele neatinse. Căroră nimeni să nu fie necrezător, gândindu-se la Ilie și la Enoh, care fiindcă s-au arătat mai presus de cele văzute, înfrânându-și simțurile și devenind afară din trup și din lume, unul a fost răpit la cer într-un car¹¹, celălalt a fost înălțat¹², fiindcă mădularele lor nu s-au despărțit, nici nu s-au risipit, ci până acum li s-au prelungit lor termenele vieții, pe care ni le fixează nouă Pronia care statornicește toate cu înțelepciune prin care toate, și cele de demult, și cele de acum, sunt închipuite și conduse în mod potrivit și corespunzător. Și dacă aceste mici exemple vor fi de ajuns pentru cea pomenită de noi, fiindcă ea însăși prin sine se compară cu ele și aseamănă cele ale ei cu ele, trebuie să cercetăm dacă nu se va afla mai mare în minuni ceea ce s-a săvârșit în ea în chip străin. A fost depășită legea firii, care slăbise oarecând și deja căzuse. A fost dusă la completă nimicire și nelucrare amarnica osândă a morții. S-a nimicit puterea blestemului. Dar nu ar putea cineva birui cele hotărâte odinioară de Dumnezeu, decât dacă ar fi prin fire Dumnezeu, Care preface toate și le replăsmuiește prin propria voie a bunătății Sale. Prin urmare, I se cuvenea Lui mai cu seamă să înnoiască și cele de acum privitoare la Maica Lui. Căci o va arăta astfel nu numai pe cea care este prin fire Maica Lui, ci va face vrednică de crezare și iconomia care a venit prin ea, prin care noi am fost desăvârșiți în cel mai înalt mod în rațiunile cele mai de taină ale noastre, prin care Cuvântul cel începător al vieții pogorându-Se, S-a sălășluit în pântecul ei cel necuprins și asumându-Și firea omului, ne-a făcut pe noi mai presus de fire. Pentru aceea cele săvârșite oarecând cu ea și lăudate acum de noi, chiar dacă ar părea cumva străine și nepotrivite cu legăturile firii, potrivit cu rațiunea mai presus de fire a nașterii celei negrăite, pe bună dreptate vor fi ușor accesibile. Căci Însuși Cuvântul era prezent atunci, Cel ce prin plinierea Legii făcea să înceteze legea neînduplecată a morții. Era, așadar,

¹⁰ Adică trupul.

¹¹ IV Regi 2, 11.

¹² Facerea 5, 24.

priveliște nouă cu adevărat și inaccesibilă cugetelor omenești. O femeie care întrece prin curăție firea celor cerești, sălășluindu-se în Sfintele cele mai de nepătruns din ceruri. Fecioară care biruiește însăși firea Serafimilor prin minunea nașterii dumnezeiești, apropiindu-se de firea cea dintâi, de Dumnezeu, Făcătorul a toate. Maică născând însăși Viața, având sfârșitul vieții asemenea unei nașteri, minune vrednică de Dumnezeu și de credință. Căci așa cum pân-tecele celei ce a născut nu s-a stricat, tot astfel trupul celei ce a murit nu s-a nimicit. O, minunile lui Dumnezeu!, Nașterea a evitat stricăciunea și mormântul n-a primit putrezire, căci nu se atinge putrezirea de cele sfinte. Care este dovada, voiți să v-o spun? Și nimeni dintre cei de față să nu se mire cum de era mormântul gol. Căci vă voi întreba pe voi: Cum mortul s-a făcut nevăzut? Cum giulgiurile nu mai erau în sicriu? Decât numai că stricăciunea s-a îndepărtat de ceea ce a fost îngropat, decât numai că a fost mutată comoara. Iar dacă s-a întâmplat aceasta, cum nu este nemincinoasă mutarea, fiindcă și celelalte concură la aceasta: despărțirea sufletului de trup, lepădarea trupului, dezlegarea compunerii, despărțirea părților¹³, moartea, înțepenirea și retragerea în nevăzut? Căci mormântul a rămas gol până astăzi, mărturisind mutarea. Nu știu dacă părțile se vor aduna iarăși într-o singură alcătuire compusă. Voi încerca să filosofez puțin despre acest lucru. Căci poate astfel Creatorul, printr-o negrăită bunăvoință, a plănuit să o cinstească pe cea care L-a născut. Fie a făcut aceasta depășind pe fiecare dintre ele, când depășind limitele firii, când aducând-o la o stare în limitele firii după despărțirea părților unele de altele, fie printr-o rânduială străină și schimbată, care a acționat asupra ei în chip mai presus de fire, pentru ca toate cele ale ei să fie cu adevărat și în mod absolut noi, capabile să primească în chip potrivit pe Cuvântul cel mai presus de fire, ca unele ce întrec orice cuvânt și orice cunoaștere. La acest ospăț duhovnicesc al cuvintelor ne cheamă pe noi Maica după trup a Cuvântului. Căci această masă împăratească, bogată și plină de tainele săvârșite de Dumnezeu, și această expunere a cuvintelor ne sunt puse înaintea astăzi. Și o asemenea luminare luminează privirile iubitorilor de praznice încât întrece puterea cuvântului și curăță fața zilei. Oaspete al acesteia sunt și eu astăzi, străinul și înstrăinatul și tâlcuitor mai presus de vrednicie

¹³ Adică sufletul și trupul.

al înaltelor contemplații. Și să nu care cumva cineva văzând smerenia nimicniciei noastre, să decline de la această masă, fiindcă nu de noi, ci de însăși Născătoarea de Dumnezeu sunt pregătite tainele istorisirii ale acestor contemplații, de care este plină masa, îndemnându-ne la bucatele duhovnicești cele mai alese, ca să purcedem după vrednicia Duhului la adâncimile Duhului. Căci ceea ce a născut cu trup însăși Înțelepciunea¹⁴, imitând Înțelepciunea, se pune pe sine înainte cu iubire de înțelepciune, ca o masă de taină și cerească pregătită spre ospățul celor inițiați în chip inteligibil în cele dumnezeiești. Nu jertfind jertfe sau pregătind băuturi în potire, cum erau acele fericite jertfe de demult și potirul acela primitiv al nectarului amestecat de Dumnezeu, ci în chip vădit însăși vederile cele mai presus de fire cu adevărat dumnezeiești ale tainelor privitoare la ea. La care îndemnându-ne mai cu seamă pe noi cei adunați, amfitrioana sărbătorii ne arată nouă prin ea însăși de la ea însăși ce fel este casa Înțelepciunii. Dar ni se arată cumva și pe sine masă preasfântă, ca una care a purtat Însăși Pâinea cea de viață făcătoare, pe Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, Viața veșnică, Atotfăptitorul făpturii, Cel ce din iconomie S-a făcut Pâine în mitrasul Fecioarei din aluatul frământăturii adamice, Cel ce pe cei ce se apropie cu evlavie de El, îi aduce la o viață nouă făcându-i sfinți, prin care mod îi și curățește și îi face nemuritori pe cei ce îi face ai Săi prin împărțășirea de o unire cu adevărat nouă cu El. Acestea sunt în chip vădit cele cu care îi ospătează pe cei ce-L iubesc. Acestea sunt cele prin care viața aceea s-a constituit, mai presus de fire și negrăită. Decât care nimic dintre cele contemplate în făptură nu este mai înalt. Pentru care Cel ce este dincolo de toată teologia, printr-o negrăită deșertare, plecat de mila purtării de grijă față de om, fiindcă El este Cel ce a adus la ființă toate, a voit a doua oară să Se pogoare până la sărăcia noastră și să Se amestece cu frământătura noastră și să participe ca noi la sânge și la trup¹⁵. Cel nelipsit de nimic, Cel preaplin și mai presus de toată plinătatea, Cel bogat, Cel ce a ales să sălășluiască în această existență, fără să iasă din dumnezeirea cea mai presus de fire, ci păzindu-și neamestecate rațiunile celor unite și după negrăita unire, neîngăduind nicidecum în mijloc nici o confuzie sau despărțire. Cel ce nu a făcut cunoscut

¹⁴ Pilde 9, 1.

¹⁵ Evrei 2, 14.

nici îngerilor și căpeteniilor oștirilor celor mai presus de lume ale cetelor celor din ceruri taina ce s-a săvârșit, în afară de unul dintre îngerii cei dintâi care a slujit mântuitoarei împliniri a tainei celei noi. Căci pentru ea întrupându-Se Cel netrupesc, a vorbit cu noi prin mintea și trupul nostru, pentru ca punând frâu pe de-a-ntregul frământăturii noastre, să înnoiască tot ceea ce a luat de la noi. Aceasta este masa Înțelepciunii revelate a lui Dumnezeu. Acestea sunt banchetele predate de Dumnezeu săvârșite tainic cu ea, prin care trebuie să înțelegem și tainele privitoare la această zi, prin care Maica lui Dumnezeu, neschimbând nimic din legile firii, a slujit legii noastre și supunându-se limitelor noastre și-a încheiat viața cea în trup, lăsând lumii o naștere și o mutare pline de minune. Iar dacă ceva dintre cele mai presus de firea noastră a fost iconomisit pentru ea de dumnezeiasca fire, nimeni să nu se mire, privind spre negrăirea tainei săvârșite în chip nou, nesfârșit de nesfârșite ori întrecând toată nesfârșirea. Și fie acestea toate închise și negrăite deplin, având nemișcată rațiunea lor. Dar noi, străluciți fiind, să prăznuim cu strălucire pomenirea îngropării cortului preacurat și începător al vieții. Și toată firea înțelegătoare, fie cerească, fie pământescă se adună în chip văzut laolaltă și o laudă pe Împărăteasa neamului omenesc și o petrece la groapă. De la care a dobândit împăcarea de obște, adică acest trup stăpânesc și mântuitor, acest templu făcut din ea, dar nu tăiat de mână, deși era părtaș cu noi la toată mișcarea inteligibilă sădită în noi, afară numai de păcat. O minune a minunilor! Ceea ce a cuprins în chip mai presus de fire în micul locaș al pântecelui ei pe Dumnezeu, Cel nesfârșit în măreție și liber de orice circumscriere, astăzi este condusă într-un car pe pat circumscriș și este îngropată de mâinile cuvioșilor. Ceea ce a întronizat în sânurile ei pe cel purtat de spatele heruvimilor este înmormântată în stâncă scobită. De a cărei naștere s-au minunat îngerii, iar astăzi cortul aceleiași conducându-l soborurile apostolești îl petrec la mormânt. Cine ar putea tâlcui rațiunile celor săvârșite acolo? Cine se poate ridica după vrednicie la înălțimea tainei? Cine își va înaripa mintea să zboare la înălțimea minunii și să pătimească împărțășirea de ea? Cine, ca să vorbesc mai cumpătat, poate descrie fluxul și refluxul acelei mase mari de oameni? La aceasta firea este nepuțincoasă, uimită fiind de necuprinderea tainei privitoare la ea, întorcându-și privirea ei spre minune, rostește cele ale lui David către Dumnezeu inspirată de Dumnezeu: *Minunată este știința Ta,*

*mai presus de mine. Este înaltă și n-o pot ajunge*¹⁶. Nu atât admirând alcătuirea noastră, sau compunerea, sau, dimpotrivă, despărțirea părților, ci lăudând minunea greu accesibilă care a avut loc cu această Împărăteasă, Maica fără de prihană și vestită, minune cunoscută de obște de noi toți și, în special, de ea. Dar cunoscută în sine numai Însuși Atoatefăcătorului, Lucrătorului unor asemenea taine. Căci aceasta este replăsmuirea noastră. Aceasta este alcătuirea noastră din nou, aceasta este dezlegarea noastră pe care noi o prăznuim astăzi. De aici eu, oprindu-mă și cinstind cu frică taina, spun împreună cu cel mai mare în cuvânt dintre proroci, Isaia: *O, ticălosul de mine, că m-am străpuns. Că om fiind și având buze necurate*¹⁷, îndrăznesc aceasta cu privire la curata și neîntinată și cea plină de toată sfințenia, și încerc să o laud cu cuvinte de îngropăciune, a cărei apropiere prin contemplare nori o înconjoară, și o negură inteligibilă acoperă percepțiile raționale despre ea, nelăsând să se arate clar cuprinderea unitară a tainei pe care numai Dumnezeu o poate lăuda după vrednicie, Cel ce a făcut cu ea asemenea mari minuni prin rațiunile pe care numai El le știe. Dar ce-mi rămâne mie de spus celui ce zac la pământ și care știi că și cele ce stau în picioare nu pot nimic mai mult din pricina lipsei puținței de a delibera cu privire la cele bune. Prin urmare, nu mă voi rușina, oare, să spun cele dincolo de vrednicia mea, de vreme ce nu pot spune cele după vrednicie? Dar fiindcă nu este de lepădat a vorbi după putere, prin faptul de a vorbi, voi respinge tăcerea, încredințând cuvântarea mea lui Dumnezeu că Lui I Se cuvine slava și puterea într-o toți vecii vecilor. Amin.

Traducere de Laura Enache,
ediție de Pr. prof. dr. Dragoș Bahrim

¹⁶ Psalmi 138, 6.

¹⁷ Isaia 6, 5.